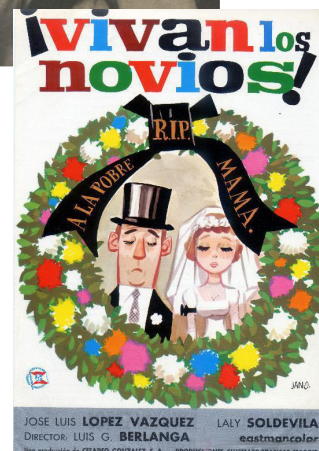

L'extravagància té múltiples formes: el món gai dels anys 30; un rècord Guinness del 1986: la taula més llarga; un exvot del Vinyet del 1866: el pingüí de Puig de Galup; el turisme i el franquisme es donen la mà, per exemple, en el llibre *Festa Major*, d'Espinàs i Forcano, en la novel·la *El dia que va morir Marilyn*, de Terenci Moix, i en la pel·lícula *¡Vivan los novios!*, de Luis García Berlanga.

© Arxiu fotogràfic de Montse Esquerda

SITGES I L'EXTRAVAGÀNCIA

Quan als anys cinquanta el franquisme optà pel turisme com a motor econòmic i Espanya passà a fer la competència a Itàlia, Grècia o els països del nord d'Àfrica, diversos indrets de la costa espanyola esdevingueren illes de llibertat malgrat la moral nacionalcatòlica i la repressió que ho impregnava tot. Al règim li interessaven dues coses: l'entrada de divises i tenir controlats els elements discòls. Per això va permetre la creació d'espais dotats d'una certa permissivitat que li servissin d'aparador per blanquejar la seva imatge internacional; Sitges, Eivissa, Torremolinos, Maspalomas en foren els primers exemples.

La proximitat de Barcelona i del seu aeroport va facilitar l'arribada de turistes àvids de sol i platja, a qui les autoritats municipals van acollir malgrat certs currículums no massa catòlics. Però això poc importava davant la perspectiva de fer negoci i omplir de vida i diners una vila delmada per la guerra incivil.

Perquè si els sitgetans, curats d'espants des de l'arribada d'*americanos* i modernistes al segle XIX, veieren amb bons ulls entrar al nou segle de la mà de psicalíptics i surrealistes, i quan va caldre assumir falangistes i estraperlistes, per què no ho havien de fer ara amb els "raritos".

Una cosa tenien clara: recuperar el nivell i la fama aconseguits durant els anys vint i trenta com a

destinació turística al preu que fos. I si això volia dir donar acollida a tot de personatges singulars, estafolers, extravagants o de moral dubtosa, no els ho tindrien pas massa en compte. Ja ho havia dit la *Gaset* del 1930: «Nosaltres els sitgetans som per naturalesa hospitalaris i amics de les noves amistats, i trobem gust en assimilar al nostre viure vides estranyes, mostrant el nostre paradís interior al foraster.»

I aquí tingué un paper clau Pepito Zamora i l'aparador que va dissenyar el 1956 per a l'Oficina de Turisme d'Espanya a París, on va mostrar al món el Corpus i les platges de Sitges, la qual cosa va fer que molts francesos triessin la vila per al seu estiu. I sí, aquell turisme de les classes mitjanes europees va portar llibertats i llibertinatge –en paraules de l'alcalde– i el règim franquista ho va tolerar perquè l'economia mou muntanyes. Així, la societat sitgetana més conservadora va haver d'acceptar canvis que no li agradaven si volia deixar enrere la fàbrica i passar al diner fàcil; «de les sabates a les safates» com bé ha escrit Roland Sierra.

Els anys de Pepito Zamora a la vila ens parlen d'una època, aquella que transita des de la repressió pública a l'obertura mental que suposa l'arribada massiva de turisme, i d'una gent que fa possible viure l'extravagància de la seva dissidència sexual en un oasi de llibertat. També hi eren Josep Miquel Serrano,

Ana María de Cagigal, Manuel Rocamora, i després arribarien Peter Todd Mitchell, Daza Rosas, Alain Peron i Pierre Tchetterkoff, J. M. Rosselló i tants i tants altres que hi van trobar refugi.

Sitges fou escollida molt aviat com a destinació gai, potser perquè la fama de vila artística i literària des dels anys del Modernisme encara perdurava. Les extravagàncies modernistes eren ben presents en la memòria de molts: el ball de la imitadora de Loïe Fuller en una plataforma sobre el mar, la processó cívica organitzada per dur els quadres d'El Greco al Cau Ferrat o el monument que els sitgetans li van erigir amb subscripció popular. També les extravagàncies dels *americanos* i de l'americà Charles Deering... Sitges es dibuixava com un món obert, cosmopolita, culte i modern, atractiu als més "sensibles".

En un mateix espai es podien aplegar un hippie, una sueca, un duc centreeuropeu, un cambrer andalús, una actriu famosa i un pescador sitgetà en perfecta harmonia. Era habitual veure gent disfressada o vestida d'una manera estrafolària, amunt i avall pel carrer Dos de Maig i Marquès de Mont-roig. Allà s'anava a mirar i a lluir, i la gent de comarca venia a gaudir, perquè aquí ningú posava el crit al cel, o sí dissimuladament. A Sitges es podien permetre sortir de l'armari els estrangers estiuejants, encara que hi tornessin a entrar quan retornaven als respectius països. La festa no s'acabava mai. Disfresses, alcohol, sexe lliure i, com en qualsevol moviment contracultural, les drogues associades. A les discoteques es punxava música estrangera, les últimes novetats de Londres i Nova York, mentre el cabo Robles mirava de fer la vista grossa. La vila s'omplia d'hotels, pensions, bars, boutiques per donar resposta i cabuda als turistes, la nova fauna que volia nit i gresca, sol i platja, el nou ordre mundial dels estius.

I si inicialment l'extravagància va anar associada a la dissidència sexual, aquesta també era aplicable a molts altres aspectes de la vida moderna. Sitges va ser una gran passarel·la de novetats atrevides, com els pantalons o la minifaldilla, vistos en el seu moment com a extravagàncies, i va mostrar l'evolució del vestit minvant, del banyador al nudisme passant pel bikini, el topless i el tanga. Extravagància també en les noves construccions, per exemple

l'apartament hotel Tres Coronas o Castell Lila com se'l coneixia popularment, dalt d'una muntanya pelada. O els projectes, per sort frustrats, d'un port sota la Punta o d'una autopista pel mar. Extravagància en els nous locals d'oci i els nous oficis, com el de *play boy*. Extravagància va ser també optar per seguir el model brasiler en el nou Carnaval de la democràcia i que aquest es complementés amb els vestits més espectaculars mai vistos fets pel col·lectiu gai, moment de l'any en què sortien de l'armari i lluien amb tot el glamour i tot l'atreviment les seves fantasies. Fins que una nova censura, ara en plena democràcia, els va apartar de la rua. Una censura que també es va aplicar a obres d'art, guions cinematogràfics, petons o envelats.

I és que la història sitgetana n'és plena d'extravagàncies des de molt antic. Voleu res més fantàstic que la marededéu del Vinyet fos trobada per l'únic esclau moro documentat, o que la famosa Malvasia arribés de la mà d'un almogàver sitgetà, o que l'exvot més insòlit guardat al Vinyet sigui un pingüí, o que la casa més gran mai construïda a Sitges fos d'un solter carregat de diners bruts de sang. Voleu res més surrealista que una colònia agrícola reconvertida en plató de cinema porno i després en centre budista. Voleu res més esnob que pretendre climatitzar la platja de la Fragata amb una gran cúpula. Voleu res més estrambòtic que tancar-se en una habitació d'hotel i convertir-la en un quadre. La història és complexa, de moment ens quedem amb el disseny de Xavier Febrés (1988) tot esperant que es faci realitat:

«Aquí fa cent anys que veuen arribar turistes. Un cop païda i prestigiada la irrupció modernista de final de segle, podien perfectament pair, posem per cas, la irrupció gai de final del segle següent sense cap mena d'escàndol innecessari. M'agradaria veure per un foradet com serà presentada històricament a finals del XXI aquesta segona irrupció, veure si també en quedarà com a llegat de prestigi un museu de la cultura gai internacional, una mena de Gai Ferrat encabit entre el Cau Ferrat i el Maricel. Potser no se'n parlarà més, com no se n'ha parlat pràcticament fins ara, excepte a les guies gais internacionals que ho ressenyen amb detall. A Sitges consideren que no se n'ha de fer sabonera, que no s'ha de caure en la trululència o en el sensacionalisme. Tenen tota la raó. Si actuessin d'una altra manera, ja no seria Sitges.»

Montserrat Esquerda-Bosch, filòloga i investigadora de temes locals

Sitges, juny de 2022

Museu del Cau Ferrat
Museu de Maricel
Museu Romàntic
Palau de Maricel
Can Falç
Fundació Stämpfli

Oficines: carrer Davallada, 12, 3a planta
Edifici Miramar
08870 Sitges
Tel. 93 894 03 64
Fax 93 894 85 29
m.sitges@diba.cat
www.museusdesitges.cat

Ajuntament
de Sitges

Diputació
Barcelona

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura